

Empowering Youth for Equal Success (EYES)

Raport de analiză comparativă privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor și egalitatea de șanse

Bulgaria, România, Grecia, Italia și Serbia

Organizații partenere

YES Bulgaria | KOM 018 Serbia | Beyond Borders Italia | COSI România | GO Alive Grecia

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin însă exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă în mod necesar punctele de vedere ale Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Co-funded by
the European Union

Despre proiectul EYES

Empowering Youth for Equal Success (EYES) abordează șomajul în rândul tinerilor și accesul inegal la oportunitățile de ocupare în cinci țări partenere: Bulgaria, România, Grecia, Italia și Serbia. Proiectul pornește de la o preocupare practică împărtășită de organizațiile partenere: mulți tineri sunt, formal, aproape de educație, formare sau de serviciile de ocupare, dar tot nu primesc sprijinul de care au nevoie pentru a intra într-o muncă decentă, stabilă și cu sens.

Șomajul în rândul tinerilor nu este doar un indicator economic. El afectează independența, bunăstarea mentală, încrederea, participarea socială și încrederea în instituții. Barierele sunt mai puternice pentru tinerii care se confruntă cu mai mult de o formă de dezavantaj, inclusiv tinerii NEET, tinerele femei și fete, tinerii din minorități, tinerii din zone rurale, tinerii părinți, persoanele cu dizabilități și tinerii cu acces limitat la rețele profesionale.

Parteneriatul EYES reunește YES Bulgaria, Club for Youth Empowerment 018 (KOM 018) din Serbia, Beyond Borders Italia, COSI România și GO Alive Grecia. Partenerii combină munca de tineret, cercetarea, activitatea în comunitate, advocacy și cooperarea locală cu școli, instituții publice și actori ai societății civile. Proiectul se concentrează pe ocupabilitate, egalitate de șanse, dezvoltarea capacității de muncă de tineret, advocacy bazat pe cercetare și înființarea de hub-uri locale de inovare. Hub-urile sunt menite să devină puncte practice de acces unde tinerii pot primi informații, îndrumare, mentorat și sprijin pentru a naviga căile de ocupare și de activitate independentă.

Obiectivele specifice ale proiectului, în termeni practici

- Îmbunătățirea ocupabilității tinerilor prin consolidarea competențelor practice, a cunoștințelor despre piața muncii, a încrederii, a adaptabilității și a accesului la oportunități de învățare și de experiență profesională de calitate.
- Sprijinirea lucrătorilor de tineret și a organizațiilor partenere astfel încât să poată oferi un sprijin mai structurat, pe termen lung și relevant la nivel local pentru tinerii NEET și pentru tinerii din grupuri vulnerabile.
- Utilizarea cercetării și a recomandărilor bazate pe dovezi pentru a susține advocacy în favoarea unor politici mai bune de ocupare a tinerilor, a unor programe publice mai accesibile, a unor stagii plătite de calitate și a unor legături mai puternice între educație și piața muncii.
- Înființarea de hub-uri locale de inovare în cinci comunități partenere, ca puncte de sprijin accesibile unde tinerii pot primi informații, mentorat, sprijin pentru orientare și instrumente practice pentru intrarea pe piața muncii.

Cuprins

1. Rezumat executiv
2. Abordarea metodologică
3. Analiza comparativă a cercetării documentare
 - 3.1. Contextul comparativ al pieței muncii și al ocupării tinerilor
 - 3.2. Prezentare comparativă a cadrelor legale, politicilor și programelor de sprijin
 - 3.3. Principalele concluzii ale cercetării documentare
4. Analiza comparativă a sondajului
 - 4.1. Eșantionul sondajului și profilurile respondenților
 - 4.2. Statutul ocupațional, instabilitatea și calitatea locurilor de muncă
 - 4.3. Principalele bariere în căutarea unui loc de muncă
 - 4.4. Discriminarea și tinerii vulnerabili
 - 4.5. Programe publice, măsuri de sprijin și deficitul de conștientizare
 - 4.6. Orientare în carieră și sprijin pentru ocupare
 - 4.7. Activitatea independentă și antreprenoriatul
 - 4.8. Competențe, pregătirea de la educație la muncă și bunăstarea mentală
 - 4.9. Disponibilitatea tinerilor de a participa și recomandările tinerilor
5. Profile analitice specifice fiecărei țări
6. Recomandări
7. Concluzii și implicații pentru următoarea etapă a EYES

1. Rezumat executiv

Acest Raport de analiză comparativă a fost elaborat în cadrul proiectului Erasmus+ Empowering Youth for Equal Success (EYES). El reunește rezultatele cercetărilor naționale din Bulgaria, România, Grecia, Italia și Serbia, combinând cercetarea documentară cu datele de sondaj colectate de la tineri din cele cinci țări partenere. Raportul oferă o prezentare comparativă a provocărilor legate de ocuparea tinerilor, a egalității de șanse, a sistemelor de sprijin existente și a nevoilor exprimate de tinerii înșiși.

Analiza confirmă că tinerii din toate cele cinci țări continuă să se confrunte cu o tranziție dificilă de la educație la o muncă stabilă și decentă. Deși contextele naționale ale pieței muncii diferă, mai multe bariere comune apar pe parcursul cercetării: lipsa experienței de muncă, salariile mici, oportunitățile limitate de angajare, orientarea slabă în carieră, accesul redus la informații și decalajul dintre educație și nevoile pieței muncii. Aceste provocări sunt deosebit de grave pentru tinerii aflați în situații vulnerabile, inclusiv tinerii NEET, tinerele femei, tinerii din mediul rural, tinerii din minorități, tinerii părinți și persoanele cu dizabilități.

Cercetarea documentară arată că toate cele cinci țări dispun de cadre legale, instituții publice de ocupare și programe relevante pentru ocuparea tinerilor, activitatea independentă, stagiile de practică, stagiile de ucenicie și sprijinul pentru grupurile vulnerabile. Cu toate acestea, constatarea comparativă este că măsurile existente adesea nu ajung la tineri într-un mod suficient de vizibil, practic sau accesibil. Problema nu este, prin urmare, doar existența politicilor, ci implementarea, comunicarea și legătura lor cu nevoile reale ale tinerilor.

Analiza sondajului se bazează pe 958 de răspunsuri valide colectate prin parteneriatul EYES: 150 în Bulgaria, 202 în România, 181 în Grecia, 203 în Italia și 222 în Serbia. Rezultatele sondajului arată că tinerii au nevoie de un sprijin mai practic pentru intrarea pe piața muncii, inclusiv stagii de calitate, oportunități de prim loc de muncă, o orientare mai puternică în carieră, informații mai clare despre programele publice și o mai bună pregătire pentru ocupare în timpul educației. Mulți respondenți și-au exprimat de asemenea interesul pentru activitatea independentă, dar acest interes este limitat de lipsa capitalului de pornire, teama de risc financiar, cunoștințele insuficiente de afaceri, procedurile complexe și lipsa de mentorat.

Bunăstarea mentală apare de asemenea ca un factor important al ocupabilității. Tinerii recunosc că gestionarea stresului, încrederea, motivația și echilibrul emoțional le influențează capacitatea de a găsi un loc de muncă, de a rămâne angajați și de a avea performanțe bune. Aceasta arată că sprijinul pentru ocuparea tinerilor nu ar trebui să se limiteze doar la competențe tehnice de căutare a unui loc de muncă, ci ar trebui să includă și mentorat, încurajare, dezvoltarea rezilienței și spații sigure pentru dezvoltare personală și profesională.

Raportul concluzionează că măsurile de ocupare a tinerilor în țările EYES trebuie să devină mai practice, mai locale, mai prietenoase cu tinerii și mai incluzive. Este nevoie de o cooperare mai puternică între instituțiile publice, furnizorii de educație, angajatori, municipalități și organizațiile societății civile. Viitoarele hub-uri locale de inovare EYES pot juca un rol important în acest proces, ajutând tinerii să înțeleagă oportunitățile disponibile, să acceseze îndrumare și mentorat, să își dezvolte competențe de ocupabilitate și antreprenoriat și să se conecteze cu instituții și angajatori.

În ansamblu, dovezile comparative arată că tinerii nu cer doar mai multe informații, ci un sprijin care să fie concret, ușor de înțeles și conectat la oportunități reale. Proiectul EYES poate răspunde acestei nevoi transformând rezultatele cercetării în mecanisme practice de sprijin local și în acțiuni de advocacy pentru un acces mai egal la ocupare.

2. Abordarea metodologică

Raportul comparativ se bazează pe metodologia comună de cercetare WP2 pregătită pentru rapoartele naționale. Metodologia a cerut fiecărui partener să combine două surse complementare: cercetarea documentară și analiza rezultatelor sondajului EYES. Acest design face posibilă compararea contextelor naționale de politici și piață a muncii cu perspectivele directe ale tinerilor atinși prin proiect.

Cercetarea documentară a acoperit șomajul în rândul tinerilor, statisticile NEET, activitatea independentă și antreprenoriatul, tendințele pieței muncii, cadrele legale, drepturile sociale, programele publice, măsurile de sprijin și decalajele dintre educație și piața muncii. Partenerilor li s-a indicat să utilizeze surse oficiale și fiabile, inclusiv oficii naționale de statistică, ministere, Eurostat, OCDE, OIM, EURES, Cedefop, Youth Wiki și legislația națională relevantă.

Analiza sondajului s-a bazat pe un chestionar comun utilizat în cele cinci țări. Chestionarul a acoperit profilul respondenților, situația ocupațională, tipul de contract, stabilitatea locului de muncă, legătura dintre educație și muncă, barierele în căutarea unui loc de muncă, discriminarea, interesul pentru activitatea independentă, barierele în calea antreprenoriatului, conștientizarea și utilitatea programelor publice, accesul la orientare în carieră, bunăstarea mentală și gestionarea stresului, competențele cheie de ocupabilitate, pregătirea oferită de educație și recomandările tinerilor.

Baza comparativă combinată a sondajului este de 958 de răspunsuri valide. Eșantioanele reprezintă dovezi colectate la nivel de proiect prin rețelele partenerilor, centre de tineret, școli, rețele sociale, activitate de teren locală și muncă țintită cu grupuri vulnerabile. Ele nu trebuie interpretate ca eșantioane reprezentative la nivel național. Valoarea lor constă în a arăta modul în care tinerii atinși de proiect înțeleg barierele de ocupare, ce forme de sprijin consideră utile și unde pot răspunde practic hub-urile locale de inovare.

Țara	Partener sau sursa raportului	Baza eșantionului
Bulgaria	YES Bulgaria / Raportul național Bulgaria	150
România	COSI România / Raportul național România și setul de date al sondajului	202
Grecia	GO Alive Grecia / Raportul național Grecia și setul de date al sondajului	181
Italia	Beyond Borders Italia / Raportul național Italia și setul de date al sondajului	203
Serbia	KOM 018 Serbia / Raportul național Serbia și setul de date al sondajului	222

Sursa: rapoartele naționale EYES, chestionarul comun și metodologia cercetării documentare WP2.

Pentru analiza comparativă, datele au fost armonizate în categorii comune acolo unde a fost posibil. Acest lucru a fost deosebit de necesar pentru opțiunile de sondaj traduse și pentru formularele naționale de sondaj. Întrebările cu alegere multiplă nu însumează 100%, deoarece respondenții puteau selecta mai mult de un răspuns. Acolo unde indicatorii oficiali diferă în funcție de grupa de vârstă, an sau definiție, raportul îi prezintă ca valori raportate de sursă și explică limitarea. Acolo unde compararea numerică nu este corectă din punct de vedere metodologic, constatările sunt analizate sub formă narativă sau de profil, în loc de a umple tabelele cu zerouri artificiale sau etichete de valori lipsă.

3. Analiza comparativă a cercetării documentare

3.1 Contextul comparativ al pieței muncii și al ocupării tinerilor

Cercetarea documentară din cele cinci rapoarte naționale arată contexte diferite ale pieței muncii, dar o provocare comună: tranziția de la educație la o muncă stabilă rămâne fragilă. În Bulgaria, șomajul general este scăzut, însă ocuparea tinerilor este comparativ slabă, iar rata NEET rămâne peste valoarea de referință a UE. România prezintă cea mai accentuată provocare statistică, cu un șomaj foarte ridicat în rândul tinerilor și cea mai mare rată NEET dintre țările acoperite de rapoarte. Grecia s-a îmbunătățit din 2020, dar șomajul în rândul tinerilor, șomajul de lungă durată, fluctuațiile sezoniere și disparitățile regionale rămân preocupări centrale. Italia se confruntă cu un șomaj persistent în rândul tinerilor, o rată NEET ridicată și inegalități regionale puternice, în special între Sud și Centru-Nord. Serbia a înregistrat îmbunătățiri în ansamblul pieței muncii, dar tinerii încă se confruntă cu un șomaj considerabil mai mare decât adulții, cu o rată NEET estimată peste media UE.

Țara	Șomajul tinerilor	Indicator NEET	Ocuparea tinerilor / tendință	Contextul activității independente	Notă interpretativă
Bulgaria	7.7% șomaj tineri, 15-29; 13.1% pentru 15-24	13.8% pentru 15-29	Rată de ocupare 52.7%, 20-29; 34.3%, 15-29	Tinerii de 20-29 de ani reprezintă 5.3% din toți lucrătorii pe cont propriu de 20-64 de ani	Șomajul general scăzut coexistă cu o ocupare slabă a tinerilor și o tranziție lentă către o muncă stabilă.
România	28.2% șomaj tineri, februarie 2026	19.4% pentru 15-29 în 2024	Rată de ocupare 53.1%, 20-29, decembrie 2024	Rata generală a activității independente 11.7%; antreprenoriatul tinerilor constrâns de proceduri și lipsa de sprijin	Cel mai acut context al pieței muncii din comparație; mulți tineri NEET sunt inactivi economic, mai degrabă decât în căutarea unui loc de muncă.
Grecia	18.9% șomaj tineri sub 25 de ani, media 2025; 13.0% în decembrie 2025	Raportul grec identifică niveluri NEET ridicate și estimări regionale în jur de 24%, unele regiuni peste 30%	Îmbunătățire din 2020, dar fluctuațiile sezoniere și regionale rămân puternice	Activitatea independentă a tinerilor în jur de 11% în 2023 și 10-12% în 2024-2025, adesea din necesitate	Redresarea este vizibilă, dar tinerii încă se confruntă cu șomaj de lungă durată, neconcordanță și excludiune regională.
Italia	18.8% șomaj tineri, noiembrie 2025; 21.5% în iunie 2025	15.2% pentru 15-29 în 2024; 23.3% în Mezzogiorno	Rată de ocupare 49.2%, 20-29, decembrie 2024	Activitatea independentă a tinerilor este descrisă ca limitată și constrânsă de bariere financiare și de reglementare	Șomajul ridicat în rândul tinerilor și ratele NEET sunt legate de munca precară și de disparitățile teritoriale puternice.
Serbia	Aproximativ 20-23% pentru 15-24; aproximativ 16-18% pentru 15-29	Aproximativ 14-15% pentru 15-29	Piața muncii în ansamblu s-a îmbunătățit, dar tinerii se confruntă cu o perioadă de tranziție mai lungă către primul loc de muncă stabil	Rata generală a activității independente în jur de 27%; activitatea antreprenorială a tinerilor în jur de 6-8%	Tinerii se confruntă cu cerințe de experiență, oportunități limitate la nivel de debut și acces local inegal la locuri de muncă.

Sursa: cercetarea documentară EYES și rapoartele naționale. Indicatorii oficiali sunt raportați de sursă și nu sunt pe deplin comparabili în funcție de grupa de vârstă și an.

Cea mai importantă distincție comparativă nu este pur și simplu dacă șomajul în rândul tinerilor este mai ridicat sau mai scăzut. Rapoartele naționale indică drept problemă mai profundă calitatea locurilor de muncă, barierele de intrare și accesul inegal. Salariile mici, aranjamentele temporare sau informale, lipsa experienței și legăturile slabe dintre școală și muncă apar în mod repetat. Dimensiunile regionale și rurale sunt de asemenea importante: în Italia, Bulgaria, Serbia și Grecia, comunitățile mai mici și regiunile mai slabe economic oferă mai puține oportunități; în România, sondajul și cercetarea documentară arată că grupurile vulnerabile sunt concentrate printre cei care se confruntă cu excluderea de pe piața muncii.

Activitatea independentă apare în toate rapoartele naționale atât ca oportunitate, cât și ca risc. Grecia și Serbia au contexte relativ vizibile ale activității independente, în timp ce Bulgaria raportează o participare foarte scăzută a tinerilor printre lucrătorii pe cont propriu. Italia și România arată interes în rândul tinerilor, dar și bariere puternice. În toate țările, antreprenoriatul nu poate fi tratat ca o simplă alternativă la șomaj. El necesită capital, cunoștințe de afaceri, îndrumare juridică, mentorat, acces la piață și o evaluare realistă a riscurilor.

Profilul pieței muncii pe țări

Țara	Contextul pieței muncii	Principalele domenii de oportunitate	Principalele bariere structurale
Bulgaria	Șomaj general scăzut, dar ocupare slabă a tinerilor și preocupări NEET.	Servicii, servicii pentru afaceri, construcții, cercetare-dezvoltare, media, programare și IT; importante atât calificările medii, cât și cele înalte.	Inegalități regionale, limitări în orașele mici și rural, salarii mici și pregătire practică slabă.
România	Șomaj ridicat în rândul tinerilor și rată NEET ridicată; mulți tineri se confruntă cu vulnerabilități multiple.	Economia digitală, auto/producție, construcții, sănătate/asistență socială, ospitalitate și sectoarele tranziției verzi.	Neconcordanța educație-piață, consiliere slabă, salarii mici, informații insuficiente și expunere ridicată la discriminare în rândul respondenților.
Grecia	Șomaj al tinerilor în scădere, dar excludere sezonieră, regională și de lungă durată persistentă.	Turism, agricultură, construcții, IT, energie regenerabilă și ocupații de servicii cu calificare medie.	Sezonalitate, disparități regionale, neconcordanța competențelor și calitate variabilă a ucenicilor/plasamentelor.
Italia	Șomaj persistent în rândul tinerilor, rată NEET ridicată și diviziune puternică Nord-Sud.	IT/telecomunicații, tehnologii verzi, sănătate, turism/ospitalitate și producție avansată.	Muncă precară, salarii mici, disparități regionale, izolare rurală și utilizare redusă a programelor publice.
Serbia	Piață a muncii generală îmbunătățită, dar tinerii încă se confruntă cu o primă tranziție dificilă către un loc de muncă.	TIC, producție, comerț, logistică, administrație, turism, ospitalitate și industrii creative/digitale.	Lipsa experienței, conștientizare redusă a programelor, acces local inegal și lacune de competențe practice.

Sursa: rapoartele naționale EYES.

3.2 Prezentare comparativă a cadrelor legale, politicilor și programelor de sprijin

Țara	Principalul cadru legal/instituțional	Principalele programe de ocupare și activitate independentă pentru tineri	Măsuri pentru tinerii vulnerabili	Principalul deficit de implementare sau accesibilitate
Bulgaria	Dreptul constituțional la muncă; Codul Muncii; Legea privind promovarea ocupării; Codul de asigurări sociale; Legea	Garanția pentru tineret, serviciile Agenției de Ocupare, Programul de dezvoltare a resurselor umane 2021-2027, Ocuparea și formarea tinerilor, Ready	Mediatori pentru tineret, activarea tinerilor inactivi, măsuri pentru NEET, tineri romi, minorități etnice, persoane cu	Instrumentele există, dar mulți tineri nu le cunosc sau nu le folosesc; activitatea de teren locală și calitatea rezultatelor rămân inegale.

Țara	Principalul cadru legal/instituțional	Principalele programe de ocupare și activitate independentă pentru tineri	Măsuri pentru tinerii vulnerabili	Principalul deficit de implementare sau accesibilitate
	privind protecția împotriva discriminării.	for Work, Start in Career, ucenicii, stagii și formare FSE+.	dizabilități, tineri care au abandonat timpuriu școala și tineri slab calificați.	
România	Codul Muncii, legislația privind stagiile și uceniile, legea anti-discriminare, protecții pentru persoanele cu dizabilități; ANOFM ca instituție cheie de ocupare.	Garanția pentru tineret, programele ANOFM pentru tineri, schema de subvenții pentru locuri de muncă NEET, centre de tineret, contracte de ucenicie, învățământ dual, Start-Up Nation și hub-uri/incubatoare de inovare.	Program de ocupare pentru tinerii în situații de risc, subvenții salariale pentru angajarea NEET, priorități pentru tinerii din rural/zone defavorizate în Strategia Națională pentru Tineret 2024-2027.	Conștientizarea este relativ ridicată, dar utilizarea și utilitatea percepută sunt slabe; procedurile complexe și urmărirea limitată reduc impactul.
Grecia	Legea 5239/2025, Decretul prezidențial 62/2025, protecții pentru lucrătorii tineri/minori, măsuri de echilibru muncă-viață și egalitate; DYPA ca serviciu central de ocupare.	Strategia Națională de Ocupare a Tinerilor 2021-2027/2030, Garanția consolidată pentru tineret, reforma Jobs Again, instrumente digitale DYPA, formare și subvenții salariale, școlile de ucenicie EPAS.	Trasee de integrare NEET/tineri, ucenicii plătite, locuri de muncă subvenționate pentru cei de 18-29 de ani fără experiență anterioară, măsuri pentru femei, persoane cu dizabilități și șomeri de lungă durată.	Cadrul este avansat, dar activitatea de teren către cei mai vulnerabili, calitatea plasamentelor, finanțarea și utilizarea transparentă a performanței rămân inegale.
Italia	Măsurile pentru tineri din Legea bugetului, Bonusul pentru tineri, NASpl, DIS-COLL, reglementarea stagiilor și a stagiilor de practică, protecții pentru minori și lucrători vulnerabili.	PNRR/Italia Domani, programul GOL, Garanția pentru tineret, Programul național „Giovani, donne e lavoro”, stimulente pentru angajatori, măsuri de activitate independentă și antreprenoriat regional precum Resto al Sud.	Stimulente de angajare pentru NEET, persoane cu dizabilități și beneficiari ai măsurilor de incluziune; sprijin pentru femeile victime ale violenței și alți lucrători vulnerabili.	Măsurile sunt numeroase, dar fragmentate; tinerii raportează conștientizare redusă, accesibilitate slabă și trasee de intrare precare persistente.
Serbia	Dreptul constituțional la muncă; Legea Muncii; Legea privind ocuparea și asigurarea de șomaj; legislația anti-discriminare; legile privind înregistrarea afacerilor și persoanele cu dizabilități.	Măsurile active de piață a muncii ale Serviciului Național de Ocupare, pilotele Garanției pentru tineret, My First Salary, subvenții pentru activitate independentă, granturi/împrumuturi, Fondul de Inovare, Agenția de Dezvoltare, incubatoare și parcuri științifice/tehnologice.	Pilote ale Garanției pentru tineret, subvenții pentru activitate independentă după formare, măsuri pentru persoane cu dizabilități, strategia de incluziune a romilor și măsuri locale de ocupare.	Cel mai puternic deficit este vizibilitatea: o pondere foarte mare a tinerilor chestionați nu cunosc programele publice de ocupare/activitate independentă.

Sursa: rapoartele naționale EYES și cercetarea documentară.

Apare un model clar: niciuna dintre țări nu poate fi descrisă ca lipsită complet de instituții sau programe. Provocarea este distanța dintre măsurile pe hârtie și tinerii care au nevoie de ele. Această distanță ia forme diferite: vizibilitate slabă, proceduri complicate, disponibilitate locală inegală, încredere redusă, comunicare puțin prietenoasă cu tinerii, lipsa îndrumării individuale și legătura insuficientă între formare, angajatori și locuri de muncă decente.

Această constatare este centrală pentru EYES. Proiectul nu trebuie să înlocuiască instituțiile publice. Valoarea sa adăugată este să acționeze ca o punte: traducerea programelor în pași ușor de înțeles, ghidarea

tinerilor prin opțiuni, conectarea lor cu angajatori și servicii și colectarea de dovezi pentru advocacy acolo unde măsurile nu ajung eficient la tinerii vulnerabili.

3.3 Principalele concluzii ale cercetării documentare

- Tranziția de la educație la muncă rămâne dificilă în toate cele cinci țări, chiar și acolo unde indicatorii generali ai pieței muncii s-au îmbunătățit.
- Salariile mici, munca temporară, munca informală și securitatea contractuală slabă reduc calitatea primului loc de muncă și descurajează tinerii să intre sau să rămână pe piața muncii.
- Tinerii vulnerabili se confruntă cu bariere cumulate: locația rurală, dizabilitatea, genul, statutul de minoritate, responsabilitățile familiale și venitul scăzut se pot suprapune și pot face insuficiente măsurile standard de ocupare.
- Măsurile publice există în toate țările, dar activitatea de teren, accesibilitatea, vizibilitatea și monitorizarea rezultatelor sunt inegale.
- Sprijinul pentru antreprenoriat trebuie să combine finanțarea cu mentoratul, ajutorul administrativ/juridic, formarea în afaceri și gestionarea realistă a riscurilor.
- Hub-urile locale de inovare sunt relevante deoarece multe bariere sunt practice și locale: tinerii au nevoie de informații individuale, pregătire pentru primul loc de muncă, conexiuni cu angajatori și îndrumare prin sistemele existente.

4. Analiza comparativă a sondajului

4.1 Eșantionul sondajului și profilurile respondenților

Baza comparativă a sondajului constă în 958 de răspunsuri valide: 150 în Bulgaria, 202 în România, 181 în Grecia, 203 în Italia și 222 în Serbia. Eșantioanele de țară diferă ca profil, ceea ce este util pentru proiectarea proiectului, dar necesită o interpretare atentă. Bulgaria și Serbia includ mulți respondenți aflați în educație sau în tranziție timpurie. România a atins o pondere ridicată de respondenți vulnerabili. Italia are o dimensiune rurală puternică. Grecia are un eșantion urban și orientat spre studenți, iar categoriile sale de statut nu identifică separat respondenții NEET.

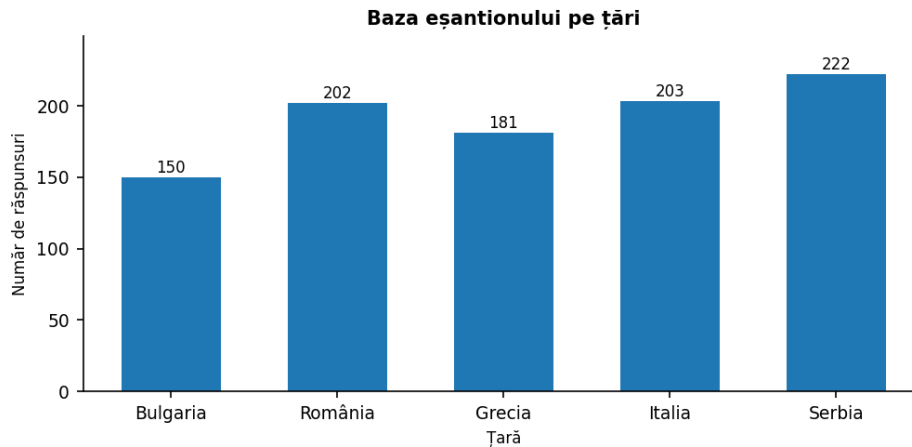

Figura 1. Baza eșantionului pe țări

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Baza sondajului este suficient de mare pentru a identifica bariere recurente și nevoi de sprijin în țările proiectului, dar nu este concepută pentru estimări de prevalență națională. Comparația se concentrează, prin urmare, pe modele care sunt utile pentru proiectarea activităților EYES: ce bariere numesc tinerii, ce măsuri de sprijin cunosc sau nu cunosc, cum percep activitatea independentă și ce recomandă factorilor de decizie.

4.2 Statutul ocupațional, instabilitatea și calitatea locurilor de muncă

Statutul actual al respondenților confirmă faptul că proiectul atinge tineri aflați în diferite etape ale tranziției de la școală la muncă. În Bulgaria și Serbia, aproximativ jumătate dintre respondenți se aflau în educație sau formare. România și Italia arată o concentrare mult mai puternică de respondenți în afara ocupării sau în categoriile NEET/șomaj. Grecia are un grup mare de educație/formare și un grup de șomeri, dar nicio categorie NEET separată în întrebarea privind statutul din sondaj.

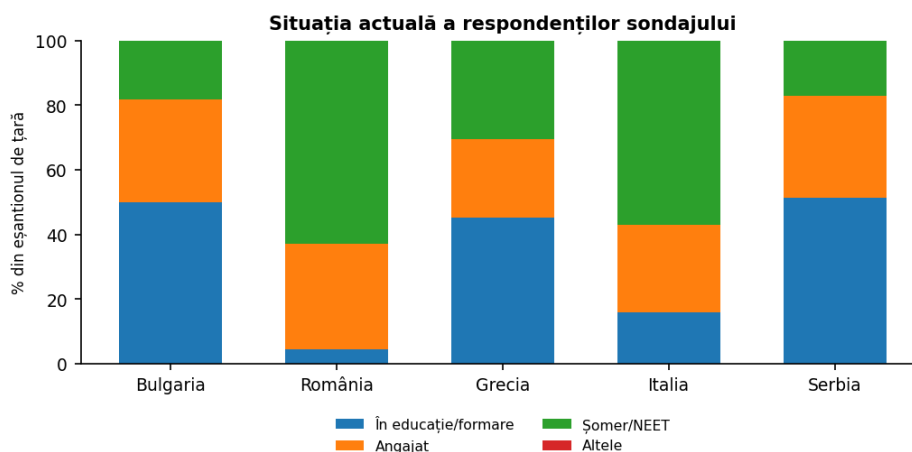

Figura 2. Situația actuală a respondenților sondajului

Țara	În educație/formare	Angajat	Șomer/NEET	Altele
Bulgaria	50.0%	31.8%	18.1%	0.0%
România	4.5%	32.7%	62.9%	0.0%
Grecia	45.3%	24.3%	30.4%	0.0%
Italia	15.8%	27.1%	57.1%	0.0%
Serbia	51.4%	31.5%	17.1%	0.0%

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Calitatea locurilor de muncă este o preocupare recurentă în spatele acestor cifre privind statutul. Rapoartele de țară descriu contracte temporare, muncă informală sau fără contract, muncă cu fracțiune de normă, ocupare ocazională și o aliniere slabă între educație și locurile de muncă. Pentru EYES, aceasta înseamnă că sprijinul nu ar trebui doar să ajute tinerii să găsească orice loc de muncă. Ar trebui să îi ajute să înțeleagă tipurile de contracte, să identifice plasamente de calitate, să se pregătească pentru interviuri și să evite traseele de intrare exploatare.

4.3 Principalele bariere în căutarea unui loc de muncă

În întreaga bază a sondajului, salariile mici, lipsa experienței și lipsa ofertelor de muncă sunt cele mai vizibile bariere în căutarea unui loc de muncă. Aceste trei bariere descriu o buclă dificilă de intrare: se așteaptă ca tinerii să aibă experiență înainte de a putea accesa locuri de muncă stabile, locurile de muncă disponibile sunt adesea prost plătite sau instabile, iar oportunitățile locale nu corespund întotdeauna educației sau competențelor lor.

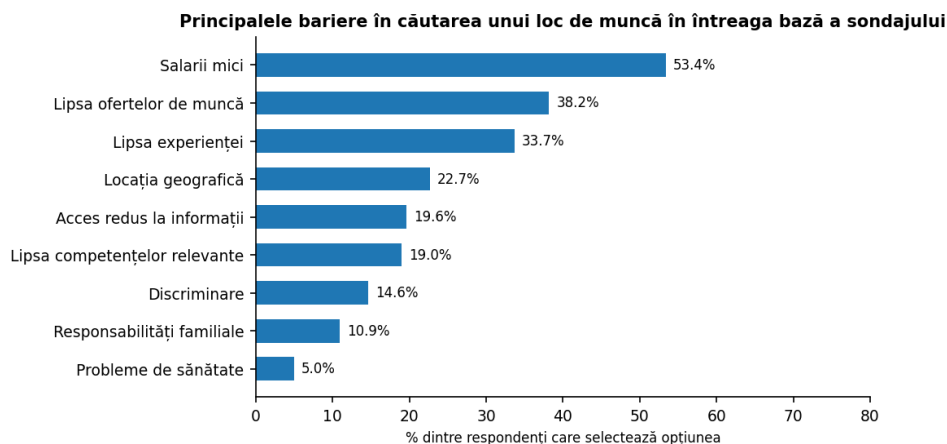

Figura 3. Principalele bariere în căutarea unui loc de muncă în întreaga bază a sondajului

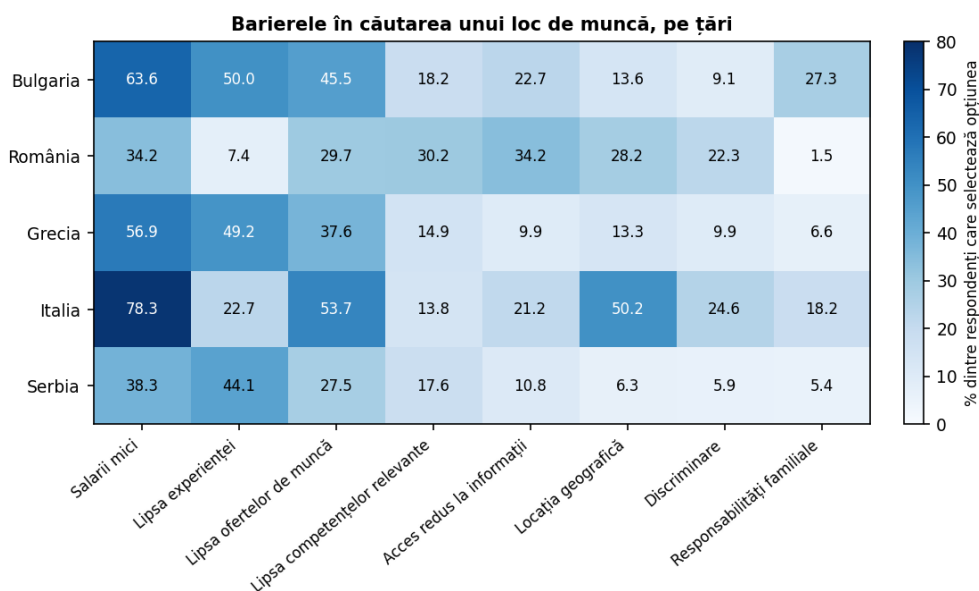

Figura 4. Barierele în căutarea unui loc de muncă, pe țări

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES. Întrebare cu alegere multiplă; valorile arată ponderea fiecărui eșantion de țară care a selectat opțiunea.

Țara	Salarii mici	Lipsa experienței	Lipsa ofertelor	Lipsa competențelor	Acces redus la info	Locația geografică	Discriminare	Resp. familiale
Bulgaria	63.6%	50.0%	45.5%	18.2%	22.7%	13.6%	9.1%	27.3%
România	34.2%	7.4%	29.7%	30.2%	34.2%	28.2%	22.3%	1.5%
Grecia	56.9%	49.2%	37.6%	14.9%	9.9%	13.3%	9.9%	6.6%
Italia	78.3%	22.7%	53.7%	13.8%	21.2%	50.2%	24.6%	18.2%
Serbia	38.3%	44.1%	27.5%	17.6%	10.8%	6.3%	5.9%	5.4%

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Modelele de țară diferă. Italia și Bulgaria arată ponderi foarte mari care selectează salariile mici. Grecia combină salariile mici cu lipsa experienței și lipsa ofertelor de muncă. Serbia arată lipsa experienței ca fiind bariera selectată cel mai frecvent, în timp ce România se remarcă prin informații insuficiente, lacune de competențe, locație geografică și discriminare. Aceste diferențe contează pentru hub-urile locale: același

pachet de sprijin nu poate fi copiat mecanic de la o țară la alta. Cu toate acestea, toate hub-urile ar trebui să includă pregătire practică pentru căutarea unui loc de muncă, navigare în informații și cooperare cu angajatorii.

4.4 Discriminarea și tinerii vulnerabili

Egalitatea de șanse este o preocupare centrală în proiect. Întrebarea din sondaj privind discriminarea la candidaturile pentru un loc de muncă este direct comparabilă pentru România, Grecia, Italia și Serbia. Raportul național al Bulgariei prezintă discriminarea ca o dificultate în căutarea unui loc de muncă, mai degrabă decât ca un indicator separat al experienței de discriminare, astfel încât este discutată narativ și nu este inclusă în graficul numeric de mai jos.

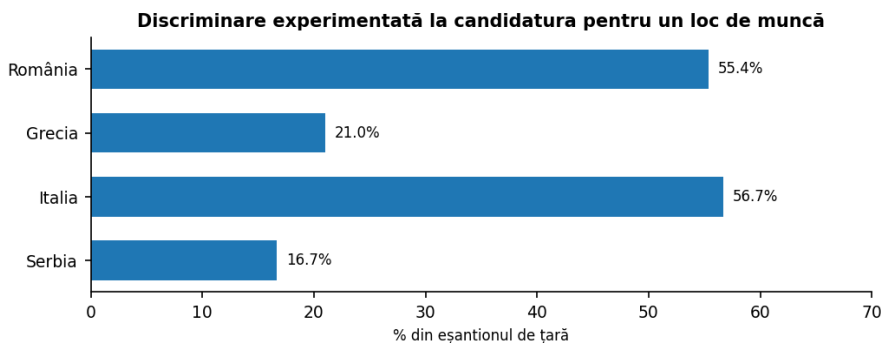

Figura 5. Discriminare experimentată la candidatura pentru un loc de muncă

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES. Întrebarea privind experiența de discriminare comparabilă este disponibilă pentru România, Grecia, Italia și Serbia.

Rezultatele arată că discriminarea nu este la fel de vizibilă în toate eșantioanele de țară. România și Italia raportează niveluri deosebit de ridicate de experiență a discriminării, în timp ce Grecia și Serbia raportează ponderi mai mici, dar totuși semnificative. Rapoartele naționale arată de asemenea că vulnerabilitatea nu este o categorie unică. Ea poate include genul, vârsta, originea etnică sau de minoritate, dizabilitatea, locul de reședință, originea de migrant, responsabilitățile familiale și venitul scăzut. Eșantionul din România este deosebit de important în această privință, deoarece trei sferturi dintre respondenți aparțin cel puțin unui grup vulnerabil. Eșantionul rural al Italiei arată cum izolarea geografică poate funcționa ca o barieră pe piața muncii. Serbia și Bulgaria arată că, chiar și acolo unde discriminarea nu este bariera principală, tinerii au în continuare nevoie de informații clare despre drepturi, contracte, munca neplătită și canalele de plângere.

Pentru EYES, implicația practică este că sprijinul pentru ocupabilitate trebuie să includă un strat de egalitate de șanse. Tinerii ar trebui să învețe cum să recunoască discriminarea, cum să documenteze tratamentul incorect, unde să caute sprijin și cum să se protejeze de munca informală sau exploatare. Acest lucru ar trebui integrat în orientarea în carieră, mai degrabă decât tratat ca un subiect juridic separat.

4.5 Programe publice, măsuri de sprijin și deficitul de conștientizare

Cercetarea documentară identifică o gamă largă de măsuri publice de ocupare și de activitate independentă în toate țările. Rezultatele sondajului arată de ce aceste măsuri nu sunt suficiente prin ele însele. Conștientizarea și utilizarea variază puternic, iar în mai multe țări tinerii fie nu cunosc programele, fie le cunosc dar nu le folosesc, fie au îndoieli cu privire la utilitatea și accesibilitatea lor.

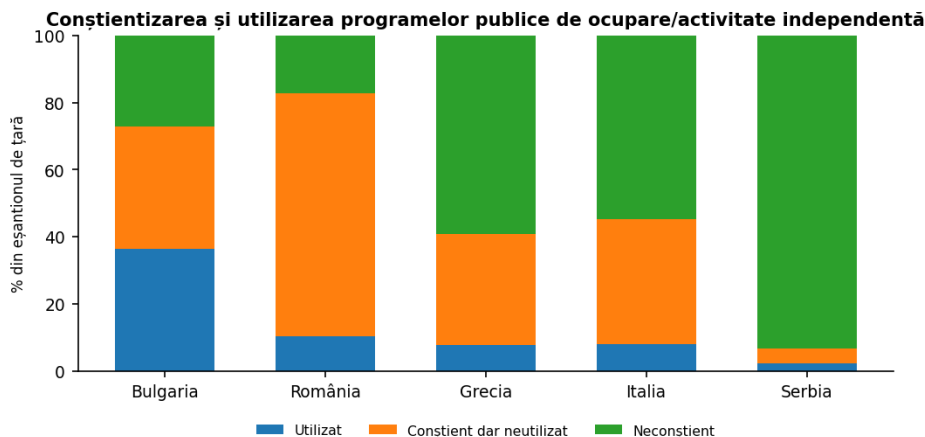

Figura 6. Conștientizarea și utilizarea programelor publice de ocupare/activitate independentă pentru tineri

Țara	Conștient și a utilizat	Conștient dar nu a utilizat	Neconștient
Bulgaria	36.4%	36.4%	27.3%
România	10.4%	72.3%	17.3%
Grecia	7.7%	33.1%	59.1%
Italia	7.9%	37.4%	54.7%
Serbia	2.3%	4.5%	93.2%

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Cel mai clar deficit este în Serbia, unde 93.2% dintre respondenți nu erau familiarizați cu programele publice de sprijinire a ocupării sau a activității independente. Italia arată de asemenea un deficit major de conștientizare, peste jumătate dintre respondenți fiind neconștienți de astfel de programe. România prezintă o problemă diferită: majoritatea respondenților erau conștienți de programe, dar utilizarea și utilitatea percepută erau scăzute. Bulgaria arată o utilizare comparativ mai ridicată a programelor, dar aproape două treimi dintre respondenți fie nu cunoșteau programele, fie le cunoșteau fără a le folosi. Grecia se situează între aceste modele, cu mulți respondenți neconștienți și un grup mai mic care folosește programele disponibile.

Acesta este unul dintre cele mai puternice argumente în favoarea hub-urilor locale de inovare. Hub-urile pot oferi o navigare prietenoasă cu tinerii: ce programe există, cine poate aplica, ce documente sunt necesare, ce termene se aplică, ce sprijin este realist și unde pot primi tinerii ajutor suplimentar. Ele pot de asemenea colecta feedback despre motivele pentru care programele nu sunt folosite și comunica acea dovadă instituțiilor publice.

4.6 Orientare în carieră și sprijin pentru ocupare

Orientarea în carieră este slabă sau inegală în eșantioanele sondajului. Lipsa orientării nu este doar o problemă de informare; ea afectează încrederea, planificarea carierei, înțelegerea drepturilor de muncă, conștientizarea programelor și capacitatea de a transforma educația în ocupabilitate. Tinerii care nu au rețele familiale sau profesionale depind în mod deosebit de un sprijin accesibil în carieră.

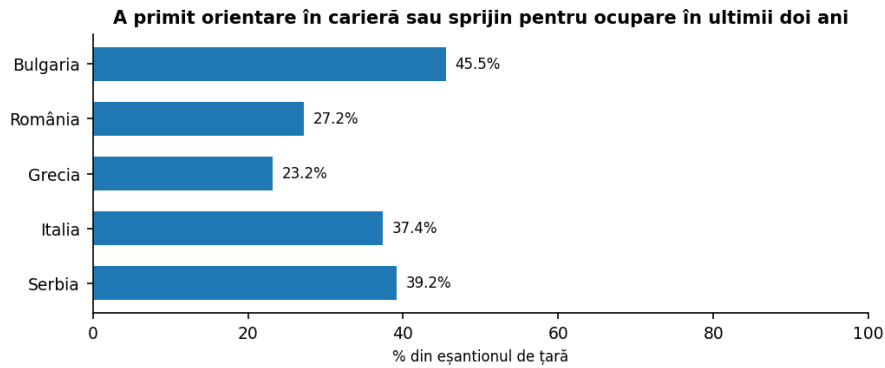

Figura 7. A primit orientare în carieră sau sprijin pentru ocupare în ultimii doi ani

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Bulgaria raportează cea mai mare pondere de respondenți care au primit orientare în carieră, dar chiar și acolo mai mult de jumătate nu au primit. Grecia, România și Serbia arată decalaje mari, iar Italia are de asemenea o majoritate fără orientare. Aceasta indică nevoia unei orientări continue și practice, nu a unor sesiuni de informare unice. Hub-urile EYES ar trebui să combine pregătirea CV-ului și a interviului, planificarea individuală a carierei, informații despre drepturi, contacte cu angajatorii și trimiteri către serviciile publice existente.

4.7 Activitatea independentă și antreprenoriatul

Interesul pentru activitatea independentă este ridicat în majoritatea eșantioanelor de țară, dar rezultatele arată de asemenea că interesul nu trebuie confundat cu pregătirea. Mulți respondenți văd activitatea independentă ca o posibilă cale către independență, flexibilitate sau un venit mai bun, dar barierele sunt substanțiale: capital, risc financiar, cunoștințe de afaceri, mentorat, proceduri juridice și condiții de piață instabile.

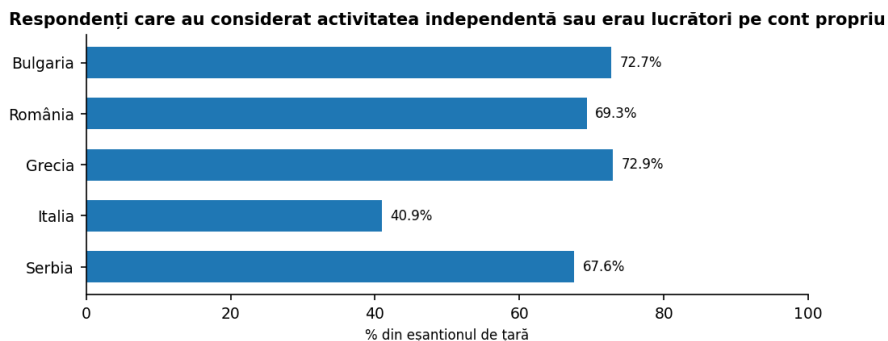

Figura 8. Respondenți care au luat în considerare activitatea independentă sau erau deja lucrători pe cont propriu

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

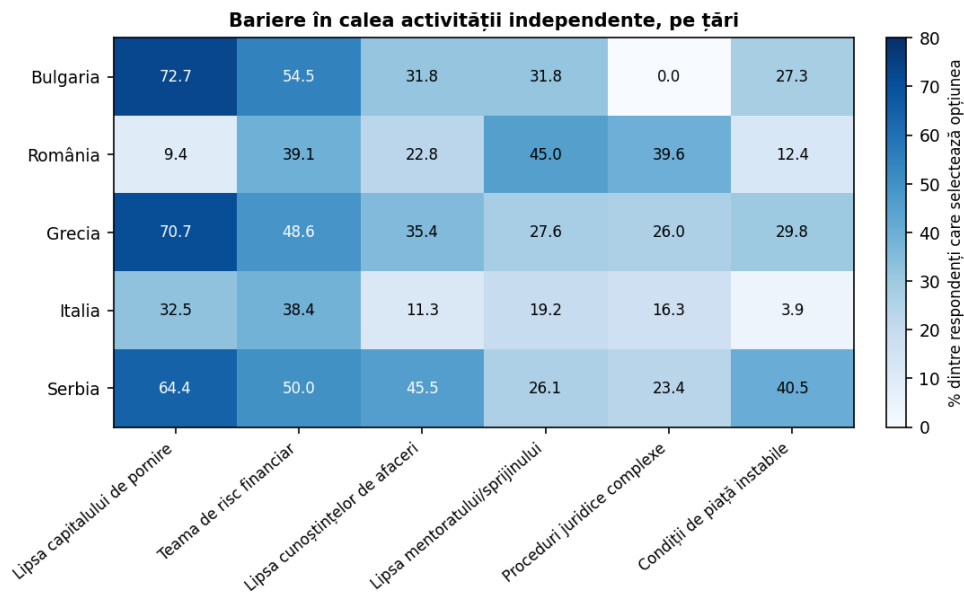

Figura 9. Bariere în calea activității independente, pe țări

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES. Întrebare cu alegere multiplă; valorile arată ponderea fiecărui eșantion de țară care a selectat opțiunea.

Țara	Lipsa capitalului de pornire	Teama de risc financiar	Lipsa cunoștințelor de afaceri	Lipsa mentoratului/sprijinului	Proceduri juridice complexe	Condiții de piață instabile
Bulgaria	72.7%	54.5%	31.8%	31.8%	0.0%	27.3%
România	9.4%	39.1%	22.8%	45.0%	39.6%	12.4%
Grecia	70.7%	48.6%	35.4%	27.6%	26.0%	29.8%
Italia	32.5%	38.4%	11.3%	19.2%	16.3%	3.9%
Serbia	64.4%	50.0%	45.5%	26.1%	23.4%	40.5%

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Profilul barierelor în calea activității independente diferă în funcție de țară. Capitalul de pornire este bariera dominantă în Bulgaria, Grecia și Serbia și o barieră majoră în Italia. România este distinctă deoarece lipsa mentoratului și procedurile juridice complexe sunt mai vizibile decât lipsa capitalului. Italia și Serbia arată o preocupare ridicată privind riscul financiar. Grecia și Serbia arată de asemenea o preocupare puternică privind lipsa cunoștințelor de afaceri și condițiile de piață instabile. Răspunsul corect nu este doar o promovare mai mare a antreprenoriatului. Tinerii au nevoie de un model de sprijin etapizat: evaluarea ideii, planificarea afacerii, opțiuni de finanțare la scară mică, îndrumare juridică și administrativă, mentorat, testarea pieței și gestionarea riscurilor.

4.8 Competențe, pregătirea de la educație la muncă și bunăstarea mentală

Rezultatele sondajului arată că ocupabilitatea este înțeleasă în mod larg de către tineri. Ei nu identifică doar competențe tehnice. Comunicarea, competențele digitale, rezolvarea de probleme, lucrul în echipă, limbile străine, competențele antreprenoriale și gândirea critică reapar în toate țările. Decalajul dintre educație și muncă este de asemenea vizibil: în mai multe eșantioane de țară, mulți respondenți simt că educația lor nu i-a pregătit bine pentru piața muncii.

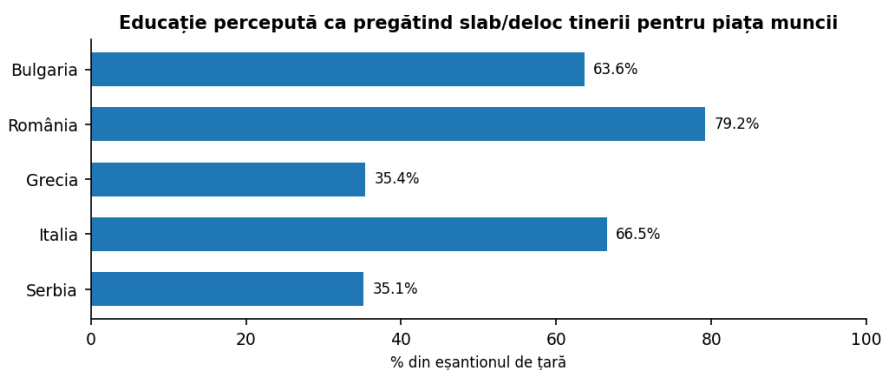

Figura 10. Educație percepută ca pregătind slab/deloc tinerii pentru piața muncii

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

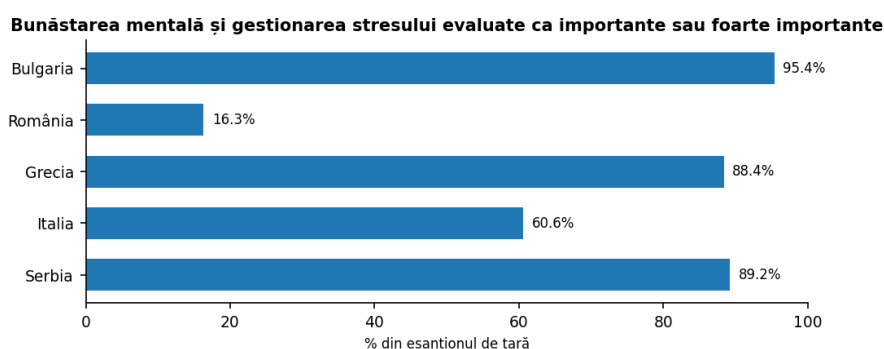

Figura 11. Bunăstarea mentală și gestionarea stresului evaluate ca importante sau foarte importante

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Cele mai frecvent selectate cinci competențe

Țară	Cele mai frecvent selectate cinci competențe
Bulgaria	Comunicare (81.8%), Lucru în echipă (59.1%), Limbi străine (59.1%), Competențe digitale (40.9%), Rezolvarea de probleme (31.8%)
România	Comunicare (55.4%), Limbi străine (33.7%), Rezolvarea de probleme (30.2%), Lucru în echipă (29.7%), Competențe tehnice (26.7%)
Grecia	Comunicare (63.5%), Competențe digitale (50.8%), Gândire critică (49.2%), Lucru în echipă (42.5%), Limbi străine (39.8%)
Italia	Competențe digitale (67.5%), Comunicare (52.2%), Limbi străine (43.3%), Competențe tehnice (41.4%), Rezolvarea de probleme (31.0%)
Serbia	Comunicare (68.5%), Competențe antreprenoriale (43.2%), Rezolvarea de probleme (42.8%), Competențe tehnice (41.0%), Competențe digitale (37.8%)

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES. Întrebare cu alegere multiplă; procentele nu însumează 100%.

Bunăstarea mentală nu este separată de ocupabilitate. În Bulgaria, Grecia și Serbia, ponderi foarte mari au evaluat bunăstarea mentală și gestionarea stresului ca fiind importante sau foarte importante. Italia arată de asemenea o majoritate, în timp ce răspunsurile din România sunt mai prudente, mulți respondenți selectând „oarecum important” și o pondere notabilă afirmând că nu este important. Pentru proiectarea proiectului, cea mai sigură concluzie este echilibrată: EYES nu ar trebui să medicalizeze sprijinul pentru ocupare, dar lucrătorii de tineret ar trebui să includă dezvoltarea încrederii, gestionarea stresului, comunicarea, gestionarea respingerii și presiunea de la locul de muncă ca parte a pregătirii pentru ocupabilitate.

4.9 Disponibilitatea tinerilor de a participa și recomandările tinerilor

Recomandările tinerilor sunt în concordanță cu barierele identificate în sondaj. În întreaga bază a sondajului, salariile mai mari, o calitate mai bună a educației, mai multe stagii/stagii de practică, mai multă orientare în carieră și o protecție mai puternică a ocupării apar ca priorități principale. Recomandările sunt practice, mai degrabă decât abstracte: tinerii își doresc mai multă experiență reală, o plată mai bună, informații mai clare, o protecție mai puternică și un sprijin care să ajungă în comunitățile locale.

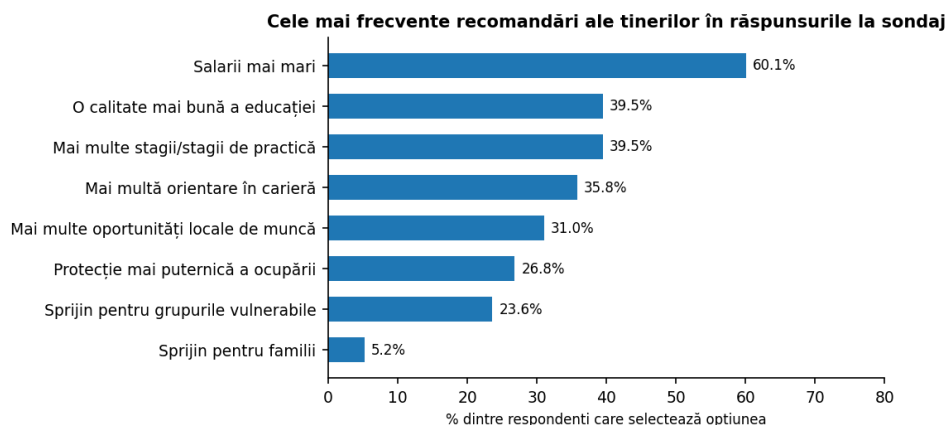

Figura 12. Cele mai frecvente recomandări ale tinerilor în răspunsurile la sondaj

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES. Întrebare cu alegere multiplă.

Țara	Principalele recomandări ale tinerilor
Bulgaria	Mai multe stagii/stagii de practică (63.6%); Salarii mai mari (59.1%); O calitate mai bună a educației (54.5%); Mai multă orientare în carieră (40.9%)
România	Mai multă orientare în carieră (35.6%); Salarii mai mari (33.2%); Protecție mai puternică a ocupării (31.7%); Sprijin pentru grupurile vulnerabile (27.2%)
Grecia	O calitate mai bună a educației (64.1%); Salarii mai mari (60.2%); Mai multe stagii/stagii de practică (47.0%); Mai multă orientare în carieră (45.3%)
Italia	Salarii mai mari (88.7%); Sprijin pentru grupurile vulnerabile (40.9%); Mai multe oportunități locale de muncă (40.9%); Protecție mai puternică a ocupării (35.0%)
Serbia	Salarii mai mari (59.0%); Mai multe stagii/stagii de practică (54.1%); Mai multă orientare în carieră (41.4%); O calitate mai bună a educației (34.2%)

Sursa: rapoartele și seturile de date naționale ale sondajului EYES.

Disponibilitatea tinerilor de a participa susține de asemenea dimensiunea de advocacy a EYES. În Bulgaria, Grecia și România, ponderi ridicate de respondenți au răspuns da sau poate la participarea la inițiative pentru tineret. Italia a fost mai ezitantă, mulți respondenți selectând poate sau nu, ceea ce poate reflecta o încredere mai scăzută, o conexiune mai slabă cu instituțiile sau bariere rurale. Serbia arată de asemenea un potențial considerabil de participare. Hub-urile locale ar trebui, prin urmare, să includă mecanisme de feedback al tinerilor, consultări între egali și oportunități structurate pentru tineri de a discuta cu factorii interesați.

5. Profiluri analitice specifice fiecărei țări

Bulgaria

Bulgaria combină un șomaj general scăzut cu indicatori mai slabi de ocupare a tinerilor. Raportul național identifică un șomaj al tinerilor de 7.7% pentru grupa de vârstă 15-29, o rată NEET de 13.8% și o rată de ocupare comparativ scăzută în rândul tinerilor de 20-29 de ani. Piața muncii oferă oportunități în servicii, construcții, servicii pentru afaceri, domenii legate de IT și ocupații cu calificare medie, dar tinerii încă se confruntă cu salarii mici, lipsa experienței și oportunități locale limitate. Profilul sondajului arată mulți tineri respondenți aflați în educație sau în tranziție timpurie. Salariile mici, lipsa experienței și lipsa posturilor de muncă sunt barierele principale. Interesul pentru activitatea independentă este ridicat, dar lipsa capitalului de pornire și teama de risc financiar sunt obstacole puternice. Cadru de politici include măsuri legate de Garanția pentru tineret, serviciile Agenției de Ocupare, măsurile Programului de dezvoltare a resurselor umane, stagiilor și mediatorilor pentru tineret. Implicația EYES este de a conecta tinerii mai devreme și mai local cu oportunitățile existente, asigurând în același timp că stagiile și traseele către primul loc de muncă sunt practice și plătite.

România

România prezintă cea mai acută provocare oficială a pieței muncii din comparație, raportul național menționând un șomaj foarte ridicat în rândul tinerilor și cea mai mare rată NEET din UE. Sondajul a atins mulți respondenți vulnerabili, inclusiv tineri din mediul rural, tineri părinți, minorități/migranți și persoane cu dizabilități. Acest lucru face ca dovezile din România să fie deosebit de importante pentru înțelegerea barierelor cumulate. Sondajul arată o pondere ridicată de respondenți aflați în situații NEET sau de ocupare instabilă. Salariile mici și informațiile insuficiente sunt principalele bariere în căutarea unui loc de muncă, în timp ce discriminarea este de asemenea foarte vizibilă. Programele publice sunt cunoscute de mulți respondenți, dar utilizarea și utilitatea percepută sunt slabe. Interesul pentru activitatea independentă există, dar mentoratul, procedurile complexe și riscul financiar sunt bariere majore. Implicația EYES este de a se concentra pe activitate de teren țintită, calitatea consilierii, navigarea practică a programelor și sprijinul anti-discriminare pentru tinerii vulnerabili.

Grecia

Grecia s-a îmbunătățit considerabil din 2020, dar șomajul în rândul tinerilor, șomajul de lungă durată, munca sezonieră și disparitățile regionale rămân probleme majore. Raportul național descrie o piață a muncii modelată de turism, agricultură, construcții, IT, energie regenerabilă și ocupații de servicii cu calificare medie, cu o neconcordanță continuă între educație și cererea angajatorilor. Sondajul grec este urban și orientat spre studenți. El arată un grup mare de educație/formare, un grup semnificativ de șomeri și un interes ridicat pentru activitatea independentă. Salariile mici, lipsa experienței și lipsa ofertelor de muncă sunt principalele bariere. Respondenții apreciază puternic bunăstarea mentală și gestionarea stresului, iar mulți cer o educație mai bună, salarii mai mari, stagii și orientare în carieră. Implicația EYES este de a folosi modelul de hub pentru orientare în carieră, networking local, sprijin pentru antreprenoriat și o conexiune mai puternică între educație, plasamente și angajatori.

Italia

Raportul național al Italiei arată un șomaj persistent în rândul tinerilor, rate NEET ridicate și disparități regionale puternice, în special în Mezzogiorno. Eșantionul sondajului are o dimensiune rurală puternică, vizibilă în barierele raportate de respondenți. Salariile mici, lipsa oportunităților de muncă și locația geografică sunt deosebit de proeminente. Sondajul italian indică ocupare precară, utilizare redusă a programelor și orientare în carieră limitată. Mai mult de jumătate dintre respondenți nu cunosc programele publice de ocupare a tinerilor, în timp ce interesul pentru activitatea independentă este mai scăzut decât în celelalte eșantioane de țară. Printre cei interesați, teama de risc financiar și lipsa capitalului sunt obstacole majore. Implicația EYES este de a se concentra pe activitate de teren rurală, informații accesibile despre

programe precum Garanzia Giovani și Resto al Sud, mentorat, plasamente plătite și parteneriate cu angajatorii care reduc traseele de intrare precare.

Serbia

Serbia și-a îmbunătățit indicatorii generali ai pieței muncii, dar tinerii încă se confruntă cu o primă tranziție dificilă către o muncă stabilă. Raportul național estimează șomajul tinerilor la aproximativ 20-23% pentru grupa de vârstă 15-24 și o rată NEET în jur de 14-15% pentru grupa 15-29. Piața muncii oferă oportunități în TIC, producție, logistică, comerț, administrație, turism, ospitalitate și industrii creative/digitale, dar competențele practice și experiența rămân decisive. Sondajul sârb se bazează pe 222 de răspunsuri valide și arată mulți respondenți aflați în educație sau în tranziție timpurie. Lipsa experienței este principala barieră în căutarea unui loc de muncă, urmată de salariile mici și de lipsa anunțurilor de angajare. Cea mai puternică constatare legată de programe este conștientizarea foarte scăzută a sprijinului public pentru ocupare/activitate independentă. Interesul pentru activitatea independentă este ridicat, dar capitalul, riscul financiar, cunoștințele de afaceri și instabilitatea pieței sunt bariere puternice. Implicația EYES este de a poziționa hub-ul local ca un prim punct vizibil pentru navigarea programelor, orientare în carieră, clinici de antreprenariat și informații despre drepturile de muncă.

6. Recomandări

Recomandările de mai jos se bazează pe combinația dintre cercetarea documentară, rezultatele sondajului și recomandările tinerilor. Ele sunt organizate pe grupuri de actori, deoarece barierele de ocupare a tinerilor nu pot fi rezolvate de o singură instituție. Ministerele, serviciile publice de ocupare, autoritățile locale, școlile, angajatorii și organizațiile de tineret au fiecare un rol distinct.

6.1 Pentru ministere și factorii de decizie la nivel național

- Consolidarea stagiilor plătite, a ucenicilor, a stagiilor de practică și a schemelor pentru primul loc de muncă, cu standarde de calitate pentru mentorat, rezultate ale învățării, condiții contractuale și tranziție către ocupare.
- Îmbunătățirea accesibilității măsurilor active de piață a muncii prin simplificarea procedurilor, reducerea documentației inutile și furnizarea de instrucțiuni clare, prietenoase cu tinerii.
- Asigurarea unor măsuri țintite pentru tinerii NEET și vulnerabili, inclusiv tineri din mediul rural, tinere femei, minorități, persoane cu dizabilități, tineri părinți și tineri cu calificări scăzute.
- Conectarea sprijinului pentru antreprenoriat cu mentoratul, îndrumarea juridică, formarea în afaceri și finanțarea la scară mică, mai degrabă decât oferirea doar de finanțare.
- Includerea vocilor tinerilor în proiectarea politicilor prin consultări, dialoguri locale și feedback colectat de organizațiile de tineret și hub-urile locale.
- Monitorizarea măsurii în care programele ajung la tinerii vulnerabili și a faptului dacă participanții trec către o muncă stabilă, decentă și protejată.

6.2 Pentru serviciile publice de ocupare și autoritățile locale

- Îmbunătățirea activității de teren prin utilizarea centrelor de tineret, școlilor, rețelelor sociale, organizațiilor locale și canalelor între egali, nu doar a site-urilor oficiale sau a comunicării de la birou.
- Crearea de pachete simple de informare locală care explică programele, eligibilitatea, termenele, documentele de aplicare și beneficiile realiste.
- Cooperarea cu organizațiile de tineret, școlile și angajatorii pentru a identifica tinerii care nu sunt înregistrați la serviciile de ocupare.
- Oferirea de puncte locale de sprijin de tip ghișeu unic unde tinerii pot primi îndrumare, trimiteri, sprijin pentru CV, pregătire pentru interviu și navigarea programelor.
- Urmărirea măsurii în care serviciile sunt folosite de tinerii vulnerabili și adaptarea activității de teren acolo unde participarea este slabă.

6.3 Pentru școli, universități și furnizori de formare

- Transformarea orientării în carieră într-una continuă și practică, începând înainte de ultimul an de educație și continuând pe parcursul tranziției către muncă.
- Conectarea programelor de studiu cu nevoile pieței muncii prin cooperare cu angajatorii, învățare la locul de muncă, prelegeri invitate, vizite la fața locului și sarcini din viața reală.
- Dezvoltarea competențelor transversale de ocupabilitate: comunicare, lucru în echipă, rezolvarea de probleme, competențe digitale, limbi străine, gândire antreprenorială, gândire critică și disciplină în muncă.
- Includerea drepturilor de muncă, a alfabetizării contractuale, a conștientizării discriminării și a antreprenoriatului de bază în programele de educație și formare.

- Monitorizarea faptului dacă stagiile și plasamentele oferă o învățare reală, mai degrabă decât muncă neplătită sau de calitate scăzută.

6.4 Pentru angajatori și sectorul de afaceri

- Oferirea de stagii plătite, de calitate, și de oportunități la nivel de debut cu sarcini clare, mentorat și feedback.
- Evitarea aranjamentelor de muncă informale, neplătite sau fără contract, în special pentru tinerii care intră la primele lor locuri de muncă.
- Utilizarea unor criterii de recrutare transparente și evitarea cerinței de experiență nerealistă pentru posturile de nivel de debut.
- Cooperarea cu hub-urile locale și organizațiile de tineret pentru a ajunge la tinerii care sunt în afara rețelelor profesionale obișnuite.
- Sprijinirea mentoratului, a observării la locul de muncă și a vizitelor la locul de muncă care îi ajută pe tineri să înțeleagă sectoarele înainte de a aplica.

6.5 Pentru organizațiile de tineret și partenerii EYES

- Operarea hub-urilor locale de inovare ca puncte practice de acces pentru îndrumare, mentorat, ateliere de competențe și navigarea programelor.
- Ajutarea tinerilor să pregătească CV-uri, scrisori de motivație, răspunsuri la interviu, planuri de căutare a unui loc de muncă, aplicații pentru programe și idei de afaceri.
- Oferirea de clinici de antreprenariat care acoperă testarea ideilor, planificarea afacerii, formele juridice, taxele, bugetarea, riscul și granturile sau împrumuturile disponibile.
- Includerea drepturilor de muncă, a răspunsului la discriminare și a conștientizării contractuale în sprijinul pentru ocupabilitate.
- Atingerea tinerilor vulnerabili prin activitate de teren țintită, sprijin între egali și cooperare cu școli, servicii sociale, comunități locale și organizații ale minorităților.
- Colectarea sistematică a feedbackului tinerilor și utilizarea lui în advocacy cu instituțiile publice și autoritățile locale.

6.6 Recomandări prioritare specifice fiecărei țări

Țara	Recomandări prioritare
Bulgaria	1) Conectarea oportunităților Agenției de Ocupare și ale Programului de dezvoltare a resurselor umane cu școlile și centrele de tineret prin sesiuni locale de informare. 2) Extinderea stagiilor plătite de calitate și a traseelor de primă experiență profesională. 3) Consolidarea mentoratului și a sprijinului pentru pregătirea de capital pentru tinerii interesați de activitatea independentă. 4) Îmbunătățirea activității de teren către tinerii din orașele mici și din mediul rural.
România	1) Trecerea de la conștientizarea programelor la eficacitatea programelor prin simplificarea accesului și îmbunătățirea urmăririi. 2) Consolidarea consilierii în carieră pentru tinerii vulnerabili și NEET. 3) Îmbunătățirea sprijinului anti-discriminare și a informațiilor despre drepturi. 4) Asocierea programelor de antreprenariat cu mentorat, ajutor juridic și incubare locală.
Grecia	1) Legarea reformelor DYPA și a măsurilor strategiei de ocupare a tinerilor cu activitatea de teren locală pentru tineret. 2) Îmbunătățirea calității și monitorizării uceniciilor, stagiilor și plasamentelor. 3) Furnizarea unui sprijin pentru antreprenariat care combină granturi/microîmprumuturi cu mentorat, networking și îndrumare juridică/administrativă. 4) Extinderea orientării locale în carieră și a networkingului cu angajatorii în afara marilor centre urbane.
Italia	1) Îmbunătățirea informațiilor prietenoase cu tinerii despre programele publice și măsurile regionale de activitate independentă. 2) Prioritizarea activității de teren rurale și sudice prin hub-uri locale, școli și organizații comunitare. 3) Promovarea oportunităților plătite la nivel de debut și reducerea traseelor de

Țara	Recomandări prioritare
	muncă informală/precară. 4) Furnizarea de mentorat și evaluare a riscurilor pentru activitatea independentă, în special acolo unde lipsa capitalului și riscul financiar sunt bariere majore.
Serbia	1) Facerea vizibile a programelor publice de ocupare și activitate independentă prin ghiduri locale simple și sprijin bazat pe hub. 2) Concentrarea pe pregătirea pentru primul loc de muncă, stagii plătite și contacte cu angajatorii pentru a aborda lipsa experienței. 3) Furnizarea de clinici de antreprenariat care acoperă granturi, împrumuturi, planificarea afacerii, taxe și obligații juridice. 4) Integrarea drepturilor de muncă, a anti-discriminării și a bunăstării mentale în orientarea în carieră.

7. Concluzii și implicații pentru următoarea etapă a EYES

Analiza comparativă confirmă că provocările legate de ocuparea tinerilor în cele cinci țări nu se limitează la numărul de locuri de muncă disponibile. Tinerii se confruntă cu o problemă mai amplă de tranziție: lipsa experienței, salariile mici, contractele instabile, orientarea slabă în carieră, conștientizarea sau utilizarea limitată a programelor publice, neconcordanța dintre educație și nevoile pieței muncii, barierele în calea activității independente și accesul inegal pentru grupurile vulnerabile.

Cercetarea documentară arată că toate țările au instituții, politici și programe relevante pentru ocuparea tinerilor. Sondajul arată că aceste măsuri nu ajung automat la tineri într-o formă utilă. Decalajul este adesea practic: tinerii nu știu ce există, nu înțeleg cum să aplice, nu au încredere în utilitatea programelor, nu pot accesa serviciile la nivel local sau au nevoie de îndrumare individuală înainte de a putea beneficia de măsurile formale.

7.1 Implicații pentru hub-urile locale de inovare

Următoarea etapă a EYES ar trebui să se concentreze pe construirea de punți. Hub-urile locale de inovare nu ar trebui să dubleze serviciile publice de ocupare. Ele ar trebui să traducă, să conecteze și să sprijine. Rolul lor ar trebui să fie de a ajuta tinerii să înțeleagă oportunitățile, să se pregătească pentru locuri de muncă, să acceseze orientare în carieră, să afle despre drepturi, să exploreze realist activitatea independentă, să primească mentorat și să își comunice nevoile instituțiilor și angajatorilor.

Funcția hub-ului	Conținut practic	Baza de dovezi
Navigarea programelor	Explicații simple ale măsurilor naționale și locale de sprijin, eligibilitate, termene, documente necesare și pași de aplicare.	Conștientizare scăzută a programelor în Serbia și Italia; utilizare scăzută sau utilitate percepută scăzută în România; neutilizare parțială în Bulgaria și Grecia.
Orientare în carieră și sprijin pentru primul loc de muncă	Sprijin pentru CV și scrisoarea de motivație, pregătire pentru interviu, planificarea căutării unui loc de muncă, orientare pe sectoare și trimeri către angajatori sau servicii de ocupare.	Majoritatea eșantioanelor de țară arată acces limitat la orientare în carieră; lipsa experienței este o barieră principală în Serbia, Grecia și Bulgaria.
Puntea către stagii de calitate și angajatori	Cooperare cu școli, autorități locale și angajatori pentru a promova stagii plătite, ucenicii, observarea la locul de muncă și mentorat.	Tinerii cer mai multe stagii și stagii de practică; cercetarea documentară arată neconcordanța educație-muncă și trasee de intrare instabile.
Clinica de antreprenoriat	Testarea ideilor, sprijin pentru planul de afaceri, bugetare, alegerea formei juridice, îndrumare fiscală/administrativă, mentorat și trimitere către granturi sau microîmprumuturi.	Interesul pentru activitatea independentă este ridicat în majoritatea eșantioanelor, dar pregătirea este limitată de capital, risc financiar, cunoștințe de afaceri și lacune de mentorat.
Sprijin pentru drepturi și egalitate de șanse	Drepturi de muncă de bază, alfabetizare contractuală, informații anti-discriminare, riscuri ale muncii neplătite și căi de trimitere pentru sprijin specializat.	Discriminarea este vizibilă în mai multe eșantioane de țară, în timp ce munca fără contract sau informală apare ca o preocupare de calitate a locului de muncă.
Stratul de bunăstare și reziliență	Dezvoltarea încrederii, comunicare, gestionarea stresului, gestionarea respingerii, presiunea la locul de muncă și sprijin între egali.	Bunăstarea mentală este evaluată ca importantă de ponderi mari de respondenți în majoritatea țărilor și este legată de retenție, performanță și motivație.
Canal de feedback și advocacy pentru tineri	Consultări scurte, panouri de tineri, formulare de feedback și dialoguri locale cu instituții și angajatori.	Tinerii identifică îmbunătățiri concrete și mulți sunt dispuși sau potențial dispuși să participe la inițiative.

Sursa: sinteza comparativă a cercetării documentare și a constatărilor sondajului EYES.

Hub-urile ar trebui proiectate ca spații cu prag scăzut. Tinerii ar trebui să poată apela la ele fără a ști deja care instituție este responsabilă de problema lor. Acest lucru este deosebit de important pentru tinerii inactivi, descurajați, aflați în afara structurilor formale de tineret sau care trăiesc în comunități cu mai puține servicii de ocupare.

7.2 Implicații pentru formarea lucrătorilor de tineret

Formarea lucrătorilor de tineret ar trebui aliniată cu funcțiile practice ale hub-urilor. Lucrătorii de tineret nu trebuie să devină ofițeri de ocupare, avocați sau consultanți de afaceri, dar au nevoie de suficiente cunoștințe structurate pentru a ghida tinerii în siguranță, a recunoaște când este nevoie de trimitere și a comunica cu instituțiile și angajatorii. Formarea ar trebui, prin urmare, să includă mai multe module practice.

Domeniul de formare	Ce ar trebui să poată face lucrătorii de tineret
Competențe de conversație despre carieră	Cum să discute obiective, bariere, motivație, competențe și pași următori realiști cu tineri care pot avea puțină experiență de muncă.
Srijin pentru CV, scrisoare de motivație și interviu	Cum să ajute tinerii să prezinte într-un mod credibil experiența limitată, educația, voluntariatul, competențele informale și participarea la proiecte.
Navigarea programelor	Cum să citească apelurile publice, criteriile de eligibilitate și instrucțiunile de aplicare și cum să le explice într-un limbaj simplu.
Bazele antreprenoriatului	Cum să sprijine dezvoltarea timpurie a ideii de afacere, să identifice riscuri și să trimită tinerii către finanțare, mentorat sau sprijin juridic.
Drepturi de muncă și discriminare	Cum să explice tipurile de contracte de bază, riscurile muncii neplătite, motivele de discriminare și opțiunile de plângere/trimitere.
Activitatea de teren cu tinerii vulnerabili	Cum să ajungă la tinerii din afara rețelelor standard și să adapteze sprijinul pentru tinerii din mediul rural, tinerele femei, minoritățile, tinerii părinți și persoanele cu dizabilități.
Bunăstarea mentală în munca de ocupabilitate	Cum să includă încrederea, gestionarea stresului și gestionarea respingerii fără a transforma hub-ul într-un serviciu clinic.

Sursa: sinteza comparativă a constatărilor sondajului EYES și a metodologiei partenerilor.

7.3 Implicații pentru advocacy și sustenabilitate

Activitatea de advocacy a EYES ar trebui să se bazeze pe decalajul dintre măsurile formale și experiența tinerilor. În loc să susțină doar mai multe programe, proiectul ar trebui să susțină programe care sunt vizibile, accesibile, monitorizate, conectate la nivel local și prietenoase cu tinerii. Dovezile din sondaj pot fi folosite pentru a începe conversații structurate cu ministerele, serviciile publice de ocupare, autoritățile locale, furnizorii de educație și angajatorii.

Sustenabilitatea va depinde de parteneriate practice. Hub-urile ar trebui să cartografieze angajatorii locali, birourile publice de ocupare, școlile, universitățile, furnizorii de formare, centrele de tineret, serviciile sociale, organizațiile pentru persoane cu dizabilități, organizațiile rome/ale minorităților și structurile de sprijin pentru antreprenoriat. Scopul este de a construi căi de trimitere care să supraviețuiască dincolo de perioada proiectului.

Cel mai puternic mesaj comparativ este clar: tinerii au nevoie de un sprijin care să fie practic, local, prietenos cu tinerii și conectat la oportunități reale. EYES poate oferi acea legătură între tineri, serviciile de ocupare, furnizorii de educație, angajatori și factorii de decizie politică.